

EINO LEINO

Suomalaisen kirjallisuuden historia

EINO LEINO
Suomalaisen
kirjallisuuden
historia

Eino Leino

Suomalaisen kirjallisuuden historia

SAGA Egmont

Suomalaisen kirjallisuuden historia

Copyright © 2020 SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726072655

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com – a part of Egmont,
www.egmont.com

Lukijalle

Lukija älköön odottako mitään erikoista uutta tältä Suomalaisen kirjallisuuden historialta. Useimmat siinä mainituista kirjallisista ilmiöistä ovat jo Julius Krohnin Suomalaisen kirjallisuuden vaiheista ja B. F. Godenhjelman Oppikirjasta suomalaisen kirjallisuuden historiassa löydettävissä, siinä esiintyvistä kirjallisista näkökohdista taas tekijän viime vuonna julkaisemista pikakuvista Suomalaisia kirjailijoita. Halu täsmällistytää pienen käsikirjan puitteissa näitä näkökohtia ja toivo osoittaa niiden pitävän paikkansa kirjallisuutemme koko kehityskulkuun nähden on tämän teoksen synnyttänyt.

Hyvin tietäen, että ennen kuin mitään lopullisempaa suomalaisen kirjallisuuden historiaa voidaan kirjoittaa, pitäisi olla olemassa edes kutakuinkin lopullisia tutkimuksia kirjallisuutemme huomattavimmista yksityisilmiöistä, olen tässä, samoin kuin Suomalaisissa kirjailijoissa, kuitenkin uskaltanut poiketa edellisten kirjallisuushistorioitsijain asettamista rajamerkeistä ja kirjallisuutemme eri aikakaudet toisin hahmoitella. Hyvin tietäen myös, että niiden sisällisen totuuden sitova, tieteellinen todistelu vaatii aivan toisenlaisia kykyjä, sitäpaitsi paljoa enemmän aikaa ja varoja kuin mitä tämän kirjan tekijällä on ollut siihen käytettävänä, toivon kuitenkin teokseni voivan olla jonkunlaisena portaana suomalaisen kirjallisuuden oikealle ymmärtämiselle. Epäilemättä se on paikka paikoin sangen luettelontapainen. Siksi olisivatkin kuivien tosiseikkojen välit välttämättä suullisessa esityksessä täydennettävät, jos teostani ehkä jossakin oppikirjana käytettäisiin.

Maamme ruotsinkielistä kirjallisuutta ei tässä teoksessa ole käsitelty, koska tekijä edelleenkin katsoo sen enemmän Ruotsin kuin Suomen kirjallisuushistoriaan kuuluvaksi. Vastakkaisen kannan omaksuminen tässä suhteessa onkin mahdoton, ellei tahdo alkaa *islantilaisesta* kirjallisuudesta ja lopettaa viime päivien *suomenkielisiin* ilmiöihin, kuten myös olen nähnyt erään meikäläisen kirjallisuushistorioitsijan sepittämässä ruotsinkielisessä oppikirjassa tapahtuneen.

Eino Leino.

Valmistava aika

*Kyliä se kuulee Suomen kielen, joka ymmärtää
kaikkein mielen.*

1. Kieli ja kirjallisuus

Kirjallisuus on *maan tulkki*. Kirjallisuus on *kansakunnan kuvastin*. Kirjallisuutensa kautta kansa haastaa ilmoille, mitä se on tuntenut ja kuvitellut kauneinta, tahtonut, toivonut ja pyrkinyt pyhintä maailmassa. Ilman kirjallisuutta on kansa kuin sokea, kuin kuuromykkä. Vasta omankielisen kirjallisuutensa kautta kansa oppii itsensä tuntemaan ja tekemään itsensä myös muille kansoille ymmärrettäväksi.

Kirjallisuutensa kautta kansa liittyy itseään suurempaan yhteyteen: *ihmiskuntaan*.

Kieli on kirjallisuuden *väline*. Kielen täytyy taipua notkeasti kirjailijan sisäisiä tarkoituksia ilmaisemaan, jos hänen mieli voidaan välittää niitä lukijakunnalleen. Kielen kehitys vaatii usein pitkän *valmistavan ajan*, ennenkuin varsinainen kansalliskirjallisuus voi puhjeta kukkimaan. Suomalaisen kirjallisuuden historiassa se on vaatinut lähes kolme vuosisataa. Enemmän kuin suomalaisen kirjallisuuden ne ovat *suomenkielen* ja *suomalaisen sivistyksen* historiaa.

2. Suomalaisen kirjakielen synty

Suomalainen kirjakieli on kansamme uskonnollisen tarpeen synnyttämä. Katoollisena aikana oli kirkon, koulun ja kaiken korkeamman sivistyksen kieli meillä niinkuin muuallakin maailmassa latina. Mutta Lutherin opin mukaan oli kansalle kansan omalla kielellä jumalan puhdasta sanaa saarnattava. Suomalaisen kirjakielen synty sattuu sentähden yhteen uskonpuhdistuksen tulon kanssa Ruotsin valtakuntaan.

Suomen varsinainen uskonpuhdistaja ja ensimmäinen todella lutherilainen piispa oli Mikael Agricola (1508-1557) kalastajan poika Pernajan pitäjästä. Koulunsa hän oli käynyt Viipurissa ja Turussa ja suorittanut maisterintutkinnon v. 1539 Wittenbergin yliopistossa, Martti Lutherin ja Filip Melanchtonin omien silmien alla. Jo täällä hän oli alkanut kääntää suomeksi Uutta Testamenttia, joka kuitenkin ilmestyi painosta vasta v. 1548. Sitä ennen hän oli ehtinyt toimittaa kansalleen *Aapisen* («Abc-kiria») ja *Rukouskirjan*. Edellinen, joka ilmestyi painosta v. 1542, on ensimmäinen suomenkielinen kirjateos.

Suomessa ei siihen aikaan ollut yhtään kirjapainoa. Kaikki täytyi painattaa Tukholmassa. Useimmat Agricolan kirjat ilmestyivät vielä tekijän kustannuksella. Harvat ostivat ja lukivat niitä. Kaikista hankaluuksista huolimatta Mikael Agricola jatkoi kirjallista toimintaansa, julkaisten vielä osia *Vanhasta Testamentista* ynnä kirkonmenojen uudistamista koskevia teoksia. Myöskin maallisia tietoja hän teoksiinsa siroitteli. Näin tuli hänestä *suomalaisen*